

資料・研究ノート

コンバウン時代のビルマの神判

大 野 徹*

Trial by Ordeal in Burma during the Konbaung Dynasty

by

Toru OHNO

When I visited Mandalay in October of 1968, I have unexpectedly obtained a Burmese manuscript called *parabaik*. The MS. is made of fairly thick paper about 40cm in length and 15cm broad. Text in Burmese characters is written with white ink on both sides of a double fold paper in black color.

The contents of the text are four forms of oath for Trial by Ordeal and their records. Though the MS. states that all the ordeals were carried either in 18th or first half of the 19th century, the MS. itself is not original document, because it has a date of copy in the year 1238 of Burmese era, namely 1876AD.

There were, according to the description of the MS., four kinds of trial by ordeal in Burma during Konbaung dynasty. The first of them is the ordeal by Lead, the second by Water, the third of Rice, and the fourth by Fire. In the ordeal by lead, the accuser and the accused wrapped their forefingers of right hand with split bamboo, and thrust them in molten lead weighed 333.3 kyats heavy. One who injured his forefinger was regarded guilty, and the other innocent. In the ordeal by water, two poles, one for upstream and another downstream, were erected in deep water. The litigants faced each other were pressed down simultaneously in the water with bamboo pole putting on their shoulders by gaoler. One who raised his head earlier was decided to be guilty. In the ordeal of rice, the two parties took five kyats of broken rice each through a leaf funnel in their mouths, chew and swallowed. One who exhausted rice earlier was credited, and another lost the case. In the ordeal by fire, the litigants hold two candles, made of nine threads in nine fathoms length and three kyats weight of waxes, and lit at the same instance. One whose candle expired earlier was regarded to be guilty.

Four features can be pointed out concerning the Trial by Ordeal in Konbaung dynasty: (1) the trial was always carried out at the fixed place such as the precinct of certain Pagoda. (2) both of the accuser and the accused made religious offerings to the Nats and performed certain ceremonials in obedience to the precedent. (3) two parties swore that they never use any amulet nor charm at all for preventing evil and obtaining good. (4) a senior officer read aloud the written pledges of the litigants three times, made them round and put into necks of two parties.

は じ め に

1968年10月のことである。マンダレーを訪れた筆者は、アラカン・パゴダの名で知られるマームニ・パゴダの門前市で8帖のパラバイを入手した。パラバイというのは、ビルマに印刷

* 大阪外国語大学ビルマ語学科

技術が導入される以前使用されていた手写本のことである。パラバイは、一枚の長い紙を右、左と交互に折り畳んで全体を一定の寸法に揃えてあるので、あたかも小型の屏風のような形を成している。私が入手したパラバイは、いずれも長さ40センチ、幅15センチの大きさで、黒一色に塗りつぶされた紙に白色の墨で文字が書かれている。

パラバイは、一般に粗くて厚い紙でできており、一見和紙に似ている。使われている材質によって、(1) シャン・パラバイ、(2) タイェッチン・パラバイ、(3) ワヨウトウ・パラバイ、(4) ワヨウヨウ・パラバイの4種に区分される。¹⁾ シャン・パラバイはシャン紙、タイェッチン・パラバイはマンゴの樹皮、ワヨウトウとワヨウヨウは共に竹を原料としてそれぞれ作られる。このうちシャン紙は、シャン州マインガイン、マインリン地方の農民の手になるもので、ビルマでは通常マインガイン紙という名で知られている。原料はセックーチャーとよばれるシャン高原に自生する植物で、その樹皮を剥いでとった繊維を乾燥、水漬け、煮沸、洗浄した後、細かく叩き碎し簍の子で漉いて作る。²⁾ これがシャン紙の伝統的製法である。一方、竹パルプを利用した紙は、一年未満の若竹を長さ1~2尺に伐り揃えて木槌で叩き碎し、得られた繊維を乾燥させ生石灰と混ぜて約3か月間水漬けにした後すくい上げて繊維を細かく碎して洗浄、さらに石灰を入れた大釜で煮沸し何回も水洗、乾燥をくり返した後漉いて作る。³⁾ ビルマ産の“和紙”製造の中心地はシャン紙を別とすれば、マンダレー、アマラプーラ、サガイン（特にニャウンゴン）に集中している。⁴⁾ 従って私が入手したパラバイも、おそらくマンダレー近辺で製造されたものであろう。

入手したパラバイ8帖の内容はビルマ語の散文、韻文双方を含んでおり、記された年代もビルマ暦1224年(1862 AD)から1230, 1231, 1233, 1236, 1237, 1238, 1243, 1273年(1911 AD)までの9年におよんでいる。つまりこれらのパラバイは、1911年に書かれた最後の1帖を除けば、あとはどれも19世紀中葉から後半にかけて、言い換えればコンバウン時代後期に書かれたものである。当然はなはだしい虫食いやかびによる変色、水濡れに伴うページとページの密着などの原因で、もはや判読不能あるいは著しく判読困難なパラバイも中には混じっている。

その8帖のパラバイの中に、神判の誓約文とその実施記録とがあることに気が付いた。ビルマの神判について、わが国では従来あまり知られていない⁵⁾ ようなので、そのパラバイ全文を紹介すると共にコンバウン時代の神判の内容について検討を加えることにしたい。なお、パラバイの綴字には現在の正書法と違うものも見うけられるが、すべてそのままにしてある。

1) *Encyclopedia Birmanica*. Vol. 10, pp. 285-286.

2) Myelat Than Tun. *Alaykya Apin Hma Pissi Htoklokhmu*. Loktha Pyithu Nayzin, 1971-9-1.

3) Aungthapyay. *Thigaungzaya Shayyoe Sekku Lokngan*. Loktha Pyithu Nayzin, 1971-9-29. 竹を原料とする製紙法はユールの日誌にも記されている。H. Yule, p. 64.

4) Shay Thoe, 1968-4-1.

5) 荻原弘明, p. 133.

バラバイ全文

ခဲး အဓိဋ္ဌိန်ဘုရား

သည်လျှင်။ အက္ခန် နှစ်။ အချွတ်အဓိဋ္ဌိန်။ အမှန်ဆို တော့သည်။ မဟုတ် မမှန်သည်
ကို ဆိုပ ခြေ သော်။ တဏှာဘဝ ဥပါဒိန်။ ဇာတိသင်္ခါရ။ ကာမဘဝ။ မနေဘဝထိ။
ဓိဋ္ဌိမာနအား ဖြင့်။ ပေါင်း ရုံး အပ်သော။ မကောင်း သော။ အကုသိုလ် စေ
တနာ ဇောသည်။ နှိတ်စက်အပ်သည်ဖြစ် စေသော။ လေး သင်္ချေ နှင့် ကမ္ဘာတ
ထိမ်း ကာလပတ်လုံး ။ ဒါနအစရှိ သော။ ပါရမီဘဝပါး ကို။ အရုပ်အလုပ်အမြတ်
အား ဖြင့်။ အပြား ၃၀ဖြည့် တော်မူ၍ ၊ သပ္ပာယ်တညာဏ်အထွဋ်သို့ ရောက် တော်မူ
သော။ ဇူပါး သောဂုဏ် တော်အပေါင်း နှင့်ပြည့်စုံ တော်မူ သော။ ဘုရားသွင်
ကို တော်မြတ်ကို စေတင့် သောနတ်။ သင်္ဃာ တော်မြတ်တို့ကို စေတင့် သောနတ်။ အ
သန္တိနဲ့။ သန္တိနဲ့တည်း ဟူ သော။ အရိယဓိတိ တော်။ မွေ တော်မြတ်တို့ကို။ စေတင့်
သောနတ်။ ဝိဇ္ဇကပ်သုံး ပုံ။ ဗေဒင် လေး ပုံတို့ကို စေတင့် သောနတ်။ သမုက္ခယာ။
လေ။ ယေ။ မြေ။ မိ။ တော။ တောင်တို့ကို စေတင့် သောနတ်။ ရွှေမြို့ တော်။
ထီး ချက် တော်။ ရာဇပလ္လင်။ ဦး ဝင် တော်တို့ကို စေတင် သောနတ်။ ဘုန်း
တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော။ ရေ မြေအရှင်။ ဆဒ္ဒါန်ဆင်မင်း သွင်။
ဆင်ဖြူမြား ရှင်။ လွန်စကြာသွင်။ အသွင်ဘဝရှင် မင်း တရား ကြီး ဘုရားကို
တော်မြတ်ကို စေတင့် သောနတ်။ သာသနာ့ဘဝဝကို စေတင့် သောနတ်။ ဤသို့ ရေ
ရွတ်ပန်ဆိုခဲ့ပြီး သော။ နတ်မြတ်။ နတ်တိကာအပေါင်း တို့သည်။ မကောင်း သော။
ဤသို့ ဖြင့်။ ဤသို့ တော်မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ။ ။ အက္ခန် နှစ်။ အချွတ်အဓိဋ္ဌိန် နှင့်။
နှိုက်ဆော် သော။ ခဲး အပူ ရေသည်။ င ရေး မီး လှုံ့ကဲ့သို့။ အပြောင် ပြောင်။
တော် လှောင်သည်ဖြစ်၍ ။ အက္ခန် နှစ်။ နှိုက် ဆော် သောလက်ကို။ လောင်သည်ဖြစ်
စေ သော။ ။ အက္ခန် နှစ်။ အချွတ်အဓိဋ္ဌိန်။ အမှန်ဆိုသည်အတိုင်း ။ မှန်သည်မှန်
ပါလျှင်။ လည်း ။ ဤသို့ ရေရွတ်ပန်ဆိုကဲ့ပြီး သော။ နတ်မြတ်နတ်တကားအပေါင်

တို့သည်။ ကေဝင်း သေခံကြည့်ခြင်း ဖြစ်၏။ ကြည်တော် မူကြကုံသည်ဖြစ်၍ ။ အကူန်
နတ်အချစ်အမိ ငြိန်နှင်။ နှိုက်ထေခံ သေခံအပူ ရေသည်။ သီး တာ ရေကဲ့သို့။
ငြိမ်း ချမ်း သာသည်ဖြစ်၍ ။ အကူန် နတ်နှိုက် ထေခံ သေခံလက်ကို။ မလေဝင်
သည်ဖြစ် စေ သေခံ ။

ခဲး မှတ်ဘုရား

လွတ်တော် စာ ရေး ပြီး ။ သိရိနန္ဒ မိတ်။ ကင်းအပ်သည်အချစ်အတိုင်း ။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၉ ခု။ နတ်တော်လပြည် ကျော် ၁၀၇၇ နေ့။ ခဲး အခြံ
၃၃ ခိုခို။ လက်မ ထေခံက ပေး စေ၍ ။ လက်မ ရွံငယ်သား ။ ငလဝ။ င
ကြွင်း တိုကို။ ကြည်လင် အေဝင်။ ကြိုချက်သည်ကို။ လက်မ ထေခံ ရာဇသီဟ။
ဆေး ကြေား ဝှည်း ချစ်။ သန့်ရှင်း စေ၍ ။ ဒါန်ရာအမာအရွတ် မရှိ
မှတ်ပြီး ဖြစ် ။ ယူခဲး ထေခံ မည်အမှု ကြောင့်။ ထိုး ခွင်း လက်ဘွဲ့။ ခရု
အင်း အိုင်း ။ ဆေး ဝါး မန္တန်။ စတီပညာ။ ယတရာယာရီ။ မပြုမ
လုပ်။ မဆေဝင် မရွက်ပါ။ ပြုလုပ် ဆေဝင် ရွက်လျှင်။ သဇ္ဇာ တော်ကမ်း
ထွင်ပါသည်အတိုင်း ။ စူး ရေခံသည်ဖြစ် စေ သေခံ ။ လက်မ ထေခံ ရာဇ
သီဟ။ ကမ်း ပေး ခြွေး ပေး စေပြီး မှ။ ငမြတ်ရာ။ လကျော်လက်ညှိုး ကို။
ဝါး ချမ်း စိတ်ငယ်။ သက္ကယ်ရခွန် ချောင်း ။ ခြည်ခွန်မြင်နှင်။ လက်မ
ရွံငယ်သား ။ ငလဝ။ ငကြွင်း တိုကို။ စည်း ခြွေး စည်း စေ၍ ။ အချစ်အမိ
ဌာန်စာကို။ ၃ကြိမ်ဖတ်နာ စေ၍ ။ လည်ထွင်စာ ခွေစွတ်ပြီး ဖြစ် ။
ငမြတ်ရာနံ။ အသက် ၅၄ ။ ငရှို နံ ၆ ။ အသက် ၃၀ ရွယ်သူတို့လက်ကို။
လက်မ ထေခံ ရာဇသီဟ။ ကိုင်၍ ။ ခဲး အပူ ရေထွင် ။ နှိုက် ထေခံ စေသည်။
သက္ကရာဇ် ၁၁၆၉ ခု။ နတ်တော်လပြည် ကျော် ၁၂၇၇ နေ့။ ခဲး ထေခံ

မည်ရက် စေ့၍ ။ ငမြတ်ရဘ ။ ငရှုံတို့ ။ အစုံအညီ ။ ခဲး နှိုက် ဆေခံသည် ။ လကျာ်
လက်ညှိုး ကို ။ မြို့ဝန် ဒေဝသုရ ။ မြို့စာ ရေး နန္ဒ ကျော်သူ ။ ရွှေ တေဘင်ပြန်
တို့အစုံအညီ ။ လက်မ ဆေခံ င ဖြေ ။ အပ်နှင်း ဖေခံ စေ့၍ ။ ကြည့်သည်တွင် ။ ဘန်
ရည်မရ ။ သွေး စိမ်း သဘာဝသည် ။ ခဲး မစွန်း ညီ ။ သန့်ရှင်း သည် ။

ရေအဓိဋ္ဌာန်ဘုရား

သည်လျှင် ။ အကွန် နုတ် ။ ။ အချစ်အဓိဋ္ဌာန် ။ အမှန်ဆို တေဘုသည် ။ မဟုတ် မမှန်
သည်ကို ။ ဆိုပ ခြေ သော် ။ တဏှာဘဝ ။ ဥပါဒါန် ။ ဇာတိသင်္ခါရ ။ ကာမဘဝ ။ မ
နေဘေး ဝိဋ္ဌိ ။ ဓိဋ္ဌိ မာနအား ဖြင့် ။ ပေါင်း ရုံး အပ် သော ။ မကောင်း
သော ။ အကုသိုလ် စေတနာ ဇေား တို့သည် ။ နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ် စေ သော ။
လေး သင်္ချေ နှင့်ကမ္ဘာတသိမ်း ကာလ ပါတ်လုံး ။ ဒါနအစရှိ သော ပါရမီဝ
ပါး တို့ကို ။ အရုပ်အလုပ် ။ အမြတ်အား ဖြင့်အပျား ၃၀ စေ့ဖြည့် တော် မူ၍ ။
သပ္ပာတညာ၏အထွဋ်သို့ ရေခံ တော် မူ သော ။ ဇပါး သော ဂုဏ် တော်အ ပေါင်း
နှင်ပြည့်စုံ တော် မူ သော ။ ဘုရား သွင်ကို တော်မြတ်ကို စေတင် သော နတ် ။
ဟော တော် မူ သော တရား တော်မြတ်ကို စေတင် သော နတ် ။ အသီတိအဂ္ဂသံ
ဝက ။ မဟာသံဝက ။ ရဟန္တာမြတ်ကို စေတင် သော နတ် ။ ဝိဇ္ဇကပ် ၃၇ ။ ဗေ
ဒင် လေး ပုံ ။ တို့ကို စေတင် သော နတ် ။ သမုဒ္ဓေရဘ ။ လေ ။ ရေ ။ မြေ ။ မီး ။
တော ။ တောင် ။ အပေါင်း တို့ကို စေတင် သော နတ် ။ ရွှေမြို့တော် ။ ရွှေ
နန်း တော် ။ သီး ချက် တော် ။ ရာဇပလ္လင်ဦး ဝင် တော်တို့ကို စေတင် သော
နတ် ။ ဘုံနံ တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ သော ။ ရေ မြေအရှင် ။ ဆဒ္ဒါန်ဆင်
မင်း သွင် ။ ဆင်ဖြူမြား ရှင် ။ လွန်စကြာသွင် ။ အညွှင်ဘဝရှင် ။ မင်း ကြား
ကြီး ။ ။ ကို တော်ခြံကို စေတင် သော နတ် ။ သဘာဝ ၅၀၀၀ တောင်ကို စေတင်

သေ ဘ နတ် ။ ဇေ ဘ ဝတီ ။ ဤသည်မြစ်ကို စေ ဘ င် သေ ဘ နတ် ။ ဤသို့ ရေ ရွတ် ဂျ
 ပန်ဆို ခဲ့ပြီး သေ ဘ ။ နတ်မြတ် နတ်တက ဘ အ ပေါင်း တို့သည် ။ မ ကေ ဘ င်း
 သေ ဘ ကြည်ခြင်း ဖြ င် ။ ကြည့် တော် မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ။ အကွန် နတ် ။ အချစ်
 အဓိဋ္ဌ ဘ န် နှင့် ။ ငုတ်သည် ရေ နှိုက် ။ မိ ကြော ဘ င်း လ ဝိုင် အ စ ဝ ရှိ သေ ဘ ။ သ ဘး
 ရဲး ။ ငါး ရဲး အ ပေါင်း တို့သည် ။ နှိတ် စက် အ ဝ သည် ဖြစ်၍ ။ ရေ နှိုက် မ ငုတ်
 မ နေ နှိုက် ။ ပေ ဂါ သည် ဖြစ် စေ သေ ဘး ။ အကွန် နတ် ။ ။ အချစ် အဓိဋ္ဌ ဘ န် ။
 အမှန်ဆိုသည်အတိုင်း ။ မှန်သည် မှန် ပါလျှင်လည်း ။ ဤသို့ ရေ ရွတ် ပန်ဆို ခဲ့ပြီး
 သေ ဘ ။ နတ်မြတ် နတ်တက ဘး မှ ဘး အ ပေါင်း တို့သည် ။ ကေ ဘ င်း သေ ဘ
 ကြည်ခြင်း ဖြ င် ။ ကြည့် တော် မူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ။ အကွန် နတ် ။ ။ အချစ် အဓိ
 ဋ္ဌ ဘ န် နှင့် ။ ငုတ်သည် ရေ နှိုက် ။ မိ ကြော ဘ င်း လ ဝိုင် အ စ ဝ ရှိ သေ ဘ ။ သ ဘး ရဲး
 ငါး ရဲး အ ပေါင်း တို့သည် ။ မခြင်း မလ ဘ ဝ မ် ။ ချမ်း သ ဘ ငြိမ်သက် စွာ ။
 ရေ နှိုက် ငုတ် နေ နှိုက် သည် ဖြစ် စေ သေ ဘ ဝ ။ ။

ရေမှတ်ဘုရား

သက္က ရ ဘ ဇိ ဘ ဘ ဘ ဘ ဘ ဘ ဘ ဘ ။ တန်ကူး လဆန်း ၆ ရက် နေ့တွင် ။ အိမ် ရှေ့ရိုး
 တော်က ။ စာ ရေး ကြီး မေ ဘ င် နှင်း ရှေ့ ။ ကေ ဘ က် ယူ စီ ရင် ။ ချစ်
 နှစ်ချက် ။ အချစ် ၂ ချစ်ကို ။ ရေး သ ဘး သည် အတိုင်း ။ ၎င်း နေ့အမှု
 သည် ၂ ဦး တို့ ။ ရေ ငုတ် ခြံ ဆိတ် သို့ ရေ ဝံ လျှင် ။ စာ မတတ်သူ ။ အ နေ ဘ က်
 အတွင်း ငယ်သ ဘး ။ ငမြတ်ကို မှတ် စာ ဆွဲး ခြွဲး ဆွဲး စေ၍ ။ ၂ ပြင် ဖွဲး
 နတ် ရက ဘ ပသ ခင်း ကြ င်း စေပြီး လျှင် ။ ရေ ခံ အ ဝ တ် လဲး ။ ဝတ် ခြွဲး
 ဝတ် စေသည် ။ ချစ် လျှာ အ ဘ ခံ တွင်း ။ အ ဝ တ် အ စ ဘး ။ ဦး ဆံ မှ စ၍ ။
 ကြည့် ရှု သ န် ရှင်း စေပြီး လျှင် ။ ဆေး ဝါး ပ သေ ဘ ဝ ။ စတီ ပညာ ။

ဆန်အဓိဋ္ဌာန်ဘုရား

သည့်လျှင် ။ အက္ခန် နှစ် ။ ။ အချစ်အဓိဋ္ဌာန်အမှန်ဆို တော့သည် ။ မဟုတ် မမှန်
သည့်ကိုဆို ပချေ သော် ။ တဏှာဘဝ ဥပါဒါန် ။ ဇာတိသင်္ဘော ။ ကာမဘဝ ။ မ
နေဘဝိတိ ။ ဒိဋ္ဌိမာနအား ဖြင့် ။ ပေါင်း ရုံး အပ် သော ။ မကောင်း
သောအကုသိုလ် စေတနာ အား သည် ။ နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ် စေ သော ။
၎င်း နေ့ နှင့် ကမ္ဘာတစ် နား ကာလ ပါတ်လုံး ။ အစရှိ သော ပါရမီ ဝါး တို့ကို
။ အရပ်အလတ်အမြတ်အား ဖြင့် ။ အပြား ၃၀ စေ့ဖြည့် တော် မူ၍ ။ သပ္ပာယ်
ညွှတ်အထွေ့ သို့ ရေခဲ တော် မူ သော ။ ဇုပါး သော ဂုဏ် တော်အပေါင်း နှင့်
ပြည့်စုံ တော် မူ သော ။ ဘုရား သွင်ကို တော်မြတ်ကို စေတင့် သော နတ် ။ အသိ
တိ ။ အဂ္ဂသဘဝက ။ မဟာသဘဝက ။ ဝိနာသဝ ။ ရဟန္တာမြတ်တို့ကို စေတင့်
သော နတ် ။ သင်္ဃာ တော်မြတ်တို့ကို စေတင့် သော နတ် ။ အသက္ကိန္နသက္ကိန္နတည်း
ဟူ သော ။ အရိယဓိတ် တော် မွေ တော်တို့ကို စေတင့် သော နတ် ။ ဗိဇ္ဇကပ် ၃ ပုံ ။
ဗေဒင် လေး ပုံတို့ကို ။ စေတင် သော နတ် ။ သမုဒ္ဒေရ ဘဝ ။ လေ ။ ရေ ။ မြေ ။
မီး ။ တော ။ တောင်တို့ကိုအပေါင်း တို့ကို စေတင့် သော နတ် ။ ရွှေမြေ
တော် ။ ရွှေနန်း တော် ။ သီး ချက် တော် ။ ရာဇပလ္လင် တော် ။ ဦး ဝင်
တော်တို့ကို ။ စေတင့် သော နတ် ။ ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ
သော ။ ရေ မြေအမျှ ။ ဆွဲခွန်ဆင်မင်း သွင် ။ ဆင်ဖြူများ ရှင် ။ လွှတ်
စင်္ကြာသွင် ။ သွင်ဘဝ ရင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ကို တော်မြတ်ကို ။ စေတင့်
သော နတ် ။ သဘော ၅၀၀ ကို စေတင့် သော နတ် ။ ဤသို့ ရေရွတ်ပံ့ဆို ခဲ့ပြီး
သော ။ နတ်မြတ် နတ်တကာအပေါင်း တို့သည် ။ မကောင်း သောကြည့်ခြင်း
ဖြင့် ။ ကြည့် တော် မူကြကုန်သည်ဖြစ် ။ အက္ခန် နှစ် ။ ။ အချစ်အဓိဋ္ဌာန် နှင့် ။
စား ဝါး သည်ဆန်သည် ။ ကျော်ခဲး သလဲး ခဲ့သို့ ။ ဖြစ်၍ ။ မစား မဝါး နိုင်

သော် ။ သွေး ခဲး ။ သွေး နက် ။ အံ့ထွက်သည်ဖြစ် စေ သော ။ အက္ခန် နတ် ။
 အချစ်အဓိဋ္ဌာန်အမှန်ဆိုသည်အတိုင်း ။ မှန်သည် ။ မှန်ပါလျှင်လည်း ။ ဤသို့
 ရွတ်ပံ့ဆိုခဲ့ပြီး သော ။ နတ်မြတ်နတ်တကံအပေါင်း တို့သည် ။ ကေဝင်း
 သောကြည့်ခြင်း ဖြစ် ။ ကြည့်တော်မူကြကံသည်ဖြစ်၍ ။ အက္ခန် နတ် ။ ။ အချစ်
 အဓိဋ္ဌာန်နှင်း ။ စား ဝါး သည်ဆံသည် ။ နတ်ဗြဟ္မာ ။ အရသာ ခဲ့သို့ဖြစ်၍ ။
 တစေ့တချမ်း ။ တနှံတမြူခန်မှ ။ မြန်မြန်မကြွင်း မကြုံမြန်မြန်စား ဝါး
 နှိုင်းသည်ဖြစ် စေ သော ။

ဆံမှတ်ဘုရား

သက္ကရာဇ် ။ ၁၁၅၉ခု ။ ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ။ ၉ရက် နေ့ ။ အိမ်ရှေ့ရုံး
 တော်က ။ မိငြိမ်း ။ ငလိတို့ ။ မေခုံကံမစပ်ရှက်သည် ။ မေခုံကံမ
 မဆပ်မရှက်ဆိုကြသည်စကား ကို ။ ၂ဦး ၂ချစ်နှင်း ။ မိငြိမ်း ။ ငလိတို့ကို ။
 ဆံဝါး စေစား စေ ။ ကေဝံယုစီရင်း ချက်အတိုင်း ။ ကေဝံယုချစ်နှစ်
 သည် ။ အချစ် ၂ပြင်ကို ။ အိမ်ရှေ့စာရေး ကြီး ။ ရာဇသင်္ခရံရုံး တော်မှ ။
 တင်သည် ။ အချစ် ၂ပြင်နှင်း ။ ဆံဝါး စား စေ ။ မြို့စာရေး ရွှေတောင်
 နော်ရထာသင်္ခရံ ။ အိမ်ရှေ့နား ခံတော်သီရိဒေဝစည်သူ ။ လက်မဆော် ။
 ရာဇသိဟအမှုသည် ။ ရွှေနေအညီနှင်း ။ ဆင်ကြီး ရွှေကုဘုရား သို့သွားသည် ။
 ဆံဝါး စား မြီး အရပ်သို့ ။ ရေခံလှိုင် ။ ပူဇော်ပွဲ ။ နတ်ရကံပွဲ မှစ၍ ။
 ပူဇော်ပသရံ ။ ရှိသည်ကို ။ ပူဇော်ပသစေပြီး မှ ။ မိငြိမ်း ငလိတို့ကို ။
 ယူဆံဝါး မည်အမှုကြောင့် ။ ကျွန်တော်ကျွန်တော် မတို့ကိုမှစ၍ ။ ကျွန်တော်
 ကျွန်တော် မတို့ဘက်က ပါသည်လူတစုတို့ ။ ထိုး ခွင်း လက်ဖွဲ့ ။ ဆေး ဝါး မန္တန် ။
 စတိပဉ္စာ ။ ရတရာဇာရီ ။ မပြုမလုပ်မဆောင်မရွက်ပါ ။ ပြုလုပ်ဆောင်

ရွက်လျှင်။ သစ္စာ တော်ကျမ်း တွင်။ ပါသည်အတိုင်း။ ။ ဈေး ရေခဲသည်ဖြစ် စေ
 သော။ မိငြိမ်း နံ ငါ။ အသက် ၁၅ ရွယ်သူ။ ငလိနံ ၁။ အသက် ၃၃ ရွယ်သူတို့ကို။
 သစ္စာ တော်ကျမ်း စွဲ ကိုင်ကြိမ်ဆို စေပြီး လျှင်။ မိငြိမ်း အာခံတွင်း ကို။
 လက်မ သေခံရ၍ အသိဟ။ ငလိအာခံတွင်း ကို။ မြေဘက်အတွင်း အဝှမ်း ငပန်း
 ပွင့်။ အစုံအညီ။ လက်ညှိုး ဖြိုး ယား ပြီး လျှင်။ ဖြတ်ဆံအချိန်အလေး ရီစီကို။
 တပြိုင်နက်။ ဘက်က တော့နှင်ခံ၍။ မိငြိမ်း ငလိတို့ကို။ ဆံဝါး စား စေသည်။
 မိငြိမ်း က။ ဆံကိုပြီ။ အစီရင်ခံလျှင်။ စာဦး ဝါး ဦး ၃ကြိမ်။ ဆံခွန်သူတို့က
 ဆိုသည်။ ဆံကိုပြီ။ မိငြိမ်း ငလိတို့။ အစီရင်ခံ၍။ မိငြိမ်း ငလိတို့အာခံတွင်း
 ကို။ လက်ညှိုး တပြိုင်နက်။ ဖြိုး ယား ပြီး လျှင်။ ရေငုံ စေ၍။ ဆွေး ခံတွင်
 နှုတ် ရေး ကို။ ဆွေး စေသည်။ မိငြိမ်း စား ဝါး နှိုင်းသည်။ ငလိမစား မဝါး
 နှိုင်းသည်။ ဆံ စေ့ဆံကြိုး ဆံနှုတ်ကျန်သည်။ ၎င်း ကလ။ ကြပ် မစီရင်သူ။ မြို့
 စာ ရေး ရွှေ တောင်ထိန်း နေ ငါ့ထာ။ အိမ် ရွှေ နံ တော်ထိရီ ဒေဝ စည်သူ
 ။ မိငြိမ်း ။ ရွှေ နေ။ ရာ အသိရီ။ ငလိ ရွှေ နေ။ ဥထိန် ကျော်တင်။ ရွှေရုံး
 တော်က။ စာ ရေး ငသူ။ အိမ် ရွှေရုံး တော်ကစာ ရေး ။ ငအိတ်။

မီး ထွန်း အဓိဋ္ဌာန်ဘုရား ။

သည်လျှင်အကွန် နုတ်။ ။ အချစ်အဓိဋ္ဌာန်အမှန်ဆို တော့သည်။ မတုတ် မမှန်သည်
 ကိုဆို ပချေ သော်။ တဖျာဘဝ ဥပါဒိန် ဇာတိသင်္ခါရ။ ကာမဘဝ။ မနေား ဝိ
 ဋ္ဌိ။ ဒိဋ္ဌိ မာနအား ဖြင့်။ ပေါင်း ရုံး အပ် သော။ မကောင်း သော။ အကု
 သိုလ် စေတနာ အား သည်။ နှိတ် စက်အပ်သည်ဖြစ် စေ သော။ လေးသ ချေနှင်
 ကမ္ဘာတထိမ်း ကလ ပါတ်လုံး ။ ဒါနအစ သော ။ ပါရမီ ဝါး ကို။ အရုပ်အ
 လုပ်အမြတ်အား ဖြင့်။ အပြား ၃ ဝဖြည့် တော် မူ၍။ သပ္ပညတညာဏ်အထွဋ်သို့

ရေခဲ တော် မူ သေ ဘ ဇ ပါး သေ ဘ ဂုဏ် တော် အ ပေါင်း နှင့် ပြည့်စုံ တော် မူ
 သေ ဘ ။ ဘုရား သွင်ကို တော် မြတ်ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ နတ် ။ ဟေ ဘ တော် မူ
 သေ ဘ တရား တော် မြတ်ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ နတ် ။ အသိတိအဂ္ဂသ ဘ ဝက ။ မဟ ဘ
 သ ဘ ဝက ။ ဒိ န ဘ သ ဝ ။ ဂဟန္တ ဘ မြတ်ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ နတ် ။ ဝိ ဇ္ဇက ဝိ ဘ ဝံ ။
 ဘေဒင် ငှာ်တို့ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ နတ် ။ သ မုတ္တ ရ ဘ ။ လေ ။ ရေ ။ မြေ ။ မီး ။
 တေ ဘ ။ တေ ဘ င် ။ အ ပေါင်း တို့ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ နတ် ။ ရွှေ မြို့ တော် ။ သီး
 ချက် တော် ။ ဂ ဘ ဇ ပလ္လင် တော် ။ ဦး ဝင် တော် ။ တို့ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ နတ် ။
 ဘုန်း တော် အလွန် ကြီး မြတ် တော် မူလှ သေ ဘ ။ ရေ မြေ အညှင် ။ ဆ ခြွန် ဆင်
 မင်း သွင် ။ ဆင်ဖြူ မြား ဂှင် ။ လွန် စကြာ သ ခင် ။ အညှင် ဘ ဝ ဂင် မင်း တ
 ကြီး ကို တော် မြတ်ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ နတ် ။ သ ဘ သူ ဘ ၅ ၀ ၀ ၀ ကို စေ ဘ င့် သေ ဘ
 နတ် ။ ဤသို့ ရေ ဂွတ် ပန် ဆို ခဲ့ ပြီ သေ ဘ ။ နတ် မြတ် နတ် တက ဘ အ ပေါင်း တို့သည် ။
 မ ကေ ဘ င်း သေ ဘ ကြည်ခြင်း ဖြ င့် ။ ကြည် တော် မူ ကုသ နှစ် ဖြစ် ။ အ ကွန် ချပ် ။
 အ ချပ် အ မိ ဌ ဘ နှင့် ။ ထွန်း ညှိ သေ ဘ မီး သည် ။ လေ ပြင်း မုံတိုင်း ။ ခတ်
 သည် ဖြစ် စေ နှ့် ။ မ တေ ဘံ မ ဂှင် ။ မ စွဲ မ ညှိ ။ မ ကွန်း မ လေ ဘ င်း ။ သေ
 ငြိမ်း သည် ဖြစ် စေ သေ ဘ ။ အ ကွန် ချပ် ။ ။ အ ချပ် အ မိ ဌ ဘ နှင့် ။ အ မှန် ဆို သည်
 အတိုင်း ။ မှန် ပါ ဣ င် လည်း ။ ဤသို့ ရေ ဂွတ် ပန် ဆို ခဲ့ ပြီ သေ ဘ ။ နတ် မြတ် တ
 က ဘ မြား အ ပေါင်း တို့သည် ။ ကေ ဘ င်း သေ ဘ ကြည်ခြင်း ဖြ င့် ။ ကြည် တော် မူ
 ကြကို သည် ဖြစ် ။ အ ကွန် ချပ် အ ချပ် အ မိ ဌ ဘ နှင့် ။ ထွန်း ညှိ သေ ဘ ။ မီး သည် ။
 လေ ပြင် မုံတိုင်း မတိုက် မ ခတ် ။ မ သေ မ ငြိမ်း ။ ကုန် စင် အေ ဘ င် စွဲ ညှိ ကွန်း
 လောင်း သည် ဖြစ် စေ သေ ဘ ။

မိး ထွန်း မှတ်သား ချက်ဘုရား

သက္ကရာဇ် ၁၁၉၀ ခု။ တပေါင်း လွန်း ရက် နေ့။ နေ မျိုး ရွှေ တောင်
 ကျော်။ ငရွှေအိုး တို့ကို။ မိး ပြိုင် စေ။ လွတ် တော်က ကေခံ တော် မူချက်။
 အတိုင်း။ မဟာ အောင် မြေဘုံသဘုရား။ အတွင်း။ မြို့စာ ရေး ရွှေ
 တောင်။ ရဲး ကျော် ရဲး လှ။ သွား ရှိ။ နေ မျိုး ရွှေ တောင် ကျော်။ ရွှေ
 နေ။ ဇေယသိန် နေ န် ရသဘ။ ငရွှေအိုး ရွှေ နေ။ မင်း ကျော်သင်္ခါရဘ။
 တို့အစုံအညီတွင်။ အမှုသည် ၂ ဦး က။ ဆင့်ဆို တောင်း ယူပါသည်။ သင်ဘုတ်
 ပွဲး ကိုဦး တိုက် စေပြီး မှ။ ဘာဏာ ငကံ ပေး။ လက်မ ဆေခံ ငရွှေတုတ်တို့
 ကို။ တင်ရင်ပသ စေပြီး လှိုင်။ ဘုရား။ င တောင် မှိုနတ်တင်၍။ သင်ဘုတ်
 ပွဲး ကို။ ဦး တိုက် စေပြီး မှ။ အာဏာ ငကံ ဘေး။ လက်မ ဆေခံ ငရွှေတုတ်တို့
 ကို။ ဘုရား မှတ်လည်။ အမှုသည် ၂ ဦး တို့က။ ပေး သည်ကလကဘကို။ လေလုံ
 အောင်ကစာ စေ၍။ အမှုသည် ၂ ဦး က ပေး သည်။ ဘ ရေဘင်း ဂိုကို။ ဂတဝ်
 စစ်၍။ ရုံး စာ ရေး ရွှေ တောင်သိင်္ခါ ကျော် စွာ။ တဝင်တည်း ချည်မြှင့်။
 အရှည် ငိုကို။ ကျစ်ပြီး မှ။ ဝဲး ချစ်။ တဦး တတိုင်စီး ကော် စေပြီး မှ။
 ကျမ်း ငကျမ်း စာ ဧြောင်း ဂ မှား ကို။ အတိုရုံး စာ ရေး ရွှေ တောင်
 သိင်္ခါ ကျော် စွာ။ ဘတ်နာ စေ၍။ အာဏာ စိုး သိန်။ သား ငကန်ကြီး ကို။
 ကျမ်း ပေး မြး ပေး စေပြီး လှိုင်။ အချုပ်အမိဋ္ဌာန် စာကို။ ဂကြိမ်စီကျမ်း
 စွဲး စေ၍။ ရုံး စာ ရေး သိင်္ခါ ကျော် စွာ။ ဘတ်တိုက်၍။ အချုပ်အမိဋ္ဌာန် စာ
 င စေဘင်ကို။ ၂ စေဘင်စီလည်တွင်တ စေဘင်။ မိး တိုင်တွင်တ စေဘင်။
 အညီး။ မြို့စာ ရေး ရွှေ တောင် ရဲး လှ ကျော် စွတ်ပြီး လှိုင်။ အမှုသည် ၂ ဦး
 ခံတွင်း မှို။ ရေခံစီ။ စာ ရေး ရွှေ တောင်သိင်္ခါ ကျော် စွာ။ တိုက်ငုံ စေ၍

မီး ကို။ မြို့စာ ရေး ရွှေ တောင် ရုံး လှ ကျော်။ အပြိုင်အညှိ။ နေတက်
 တချက်တီး ကျော်အချိန်။ ထွန်း ညိုသည်တွင်။ ၂ ချက်တီး ကျော်ဇွဲဘူး ရေခဲ
 ကာလ။ နေမြို့ ရွှေ တောင် ကျော်မီး သေငြိမ်း သည်။ မီး တိုင်း ခံ။
 အုတ်ကျပ် ပေါ်တွင်။ ဘ ရေခင်း စက်ကွင်း ကိုသည်။ နေခံကိုး ဘူးတဘီ
 ၂ သစ်တွင်။ င ရွှေဖိုး မီး သေငြိမ်း သည်။ ကာလ။ မီး တိုင်ခံ။ ဥက္ကဋ်
 ပေါ်တွင်။ ဘ ရေခင်း စက်မကြွင်း မကို။ မြို့စာ ရေး ရုံး လှ ရုံး ကျော်။
 မီး တိုင်း ၂ ကို။ သိမ်း ယူသည်ကာလ။ လါ ရေခဲကြည့်သူ။ နေခံမြက်နှာ
 ဆောင်မှူး ဇေယျ ရွှေ တောင် နေခဲရထာ။ ရွှေပြည်ဝန် ဟောင်း
 ပ တောင်း မြို့သူကြီး ဟောင်း။ သီးဟ ကျော် စွာ။ အညှင်နန်း မ တော်
 ဘုရား ကုံး ရေ တော်။ ရွှေ တောင် ကျော်သူ။ စုလင်း မင်းသား ကွန်
 တော်မြို့။ ။ ရုံး တင် နေခဲရထာတို့အစုံအညှိ တွင် မှတ်သား ချက်ဘုရား ။

စုံ ရေမှတ်

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု။ ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၃ ရက်တွင်။ သူနာ ရွှေ တောင်။
 ပေါ်တင်သွား။ ။ ရက္ခ မုတ္တယက္ခအာဇ္ဇာဝကက ဝေတို့က။ မိသူကို စုမ်းဖြစ်
 သည်။ ဘမ်း စား သည်။ အိမ် ရွှေရုံး တော် မှီ။ စွဲ ဆိုအစစ်ခံကြသည်။
 စကား ကို။ ရေသန့်စင် စေ။ အိမ် ရွှေဝန်စီရင်ချက် များ နှင့်။ အိမ်
 ရွှေစာ ရေး ကြီး ရာဇသင်္ခံ။ စာ ရေး ငအိ။ ရုံး တော် မှီတင်လှီ၍။
 ရွှေလွတ် တော် မှီ။ အစီရင်ခံလျှင်။ ထုံး စံရှိသည်အတိုင်း။ စင် အောင်
 ဆေး စေ။ ဝန်ရှင် တော် ပုခန်း မင်း ကြီး။ ။ ၃ ပါး မင်း ကြီး။ ။ ၂ ပါ

မင်း ။ မင်း ကြီး တိုင်း ၍ ။ မိသုကို ။ ရေချ မည်အစုံအညီ ။ မြစ်ဆိတ်သို့
 ရေခံလျှင် ။ မိသုနံ ၂ ။ အသက် ၅၀ ရွယ်သူကို ။ တဘီအတွင်းပြင်လှံ၍ ။ စေခံ
 နှိုး ဝတ် စေသည် ။ နှုတ်လျှာအာခံတွင်း ။ ဆံ ခြေဘဝါး များ ကို ။ ဆေး
 ကြေား ကြည့်ရှု စေ၍ ။ ကိုလုံး ရေချိုး စေပြီး လျှင် ။ ဂြောတက်သို့တက် စေ
 ၍ ။ ဆံရထုံး အတမ်း ငကြာပန်း ။ ကို ။ ဆုံး စေသည် ။ ဘီး ကြိုး ရစင်
 နှင့် ။ ၎င်း ကိုစိုက် စေသည် ။ ရချက်ဆံတုန်း တဆုံး လျှင် ။ ဘီး ကြိုး ၁ ။
 လင်း စေတင်၁ ။ လျှိုး ၁ ။ ချေမကျိုး တစူး ဝါး နှင့် ။ လှုပ်သည် လေး
 များ ကို ။ အတန်ငကြာပန်း စိုက်သည် ။ ဂြော ၂ စင်း ဦး ဝဲရှင် စေ၍ ။
 မိသုကို ။ ကြိုး နှင့်တုတ်ပြီး လျှင် ။ ၎င်း ဂြောအကြား တွင် ။ တစူး ဝါး ကို ။
 အတိုင်း ရ ။ အဘေခံရ ။ ယက်သည်ကတ် မှါ ။ ဆူး ရ မည်ခံသည်ကတ် ပေ၎်သို့
 အနေခံအတွင်း ငယ်သား ။ ငဖြူကိုတင် စေသည် ။ ၎က် ချေး ခံ ။ သံကြိုး
 ရရထုံး နှင့် ။ ခါး ကြိုး တည်ပြီး လျှင် ။ အတန်ငကြာပန်း ကိုင် စေသည် ။
 ရေလုံဆိုး နှင့် ။ ရအိမ်မစင်ကို ။ အနေခံအတွင်း ငယ်သား ငဖြတ်ချီ ။
 ခေါင်း ကလောင်း စေ၍ ။ အခံအထက်ဘီလိ ။ အတန်း ငကြာပန်း ကို ။
 လေး နှင့်ရချက်ပြစ် စေပြီး လျှင် ။ ဂြောကိုမတိန်း မစေတင် စေရ
 အောင်လက်မဆေခံ ။ ငဖြေကို ။ ကြပ်မကြည့်ရှု စေ၍ ။ ဂြော ၂ စင်ကို ။
 တွင်ပြီး လျှင် ။ ရေကိုချမ်း ချ စေသည် ။ ရေသို့ကြလျှင် ။ ကြခြင်း ကြိုး တ
 ဆုံး မှ ။ မနစ်မမြတ် ။ ရေတွင် ပေါး လော ပေါး လော ပေ၎်သည် ။
 ၎င်း ကလ ။ ကျပ်မစီရင်သူ ။ မြို့စာ ရေး နန္ဒ ကျော်သူ ။ အိမ်ဂြော
 တော်စာ ရေး ကြီး ။ ရာအသဝံ ။ သိမြင်သူ ။ သိဂြိုသူ ။ အနေခံဝင်း
 တော်မှူး ။ အိမ်ဂြော တော်စာ ရေး ကြီး မေတင်း နှင့် ။ မြင်း ဝန်

မင်း ကြီး ခုံ အေယုသကြိံ ။ ဘိန္နောသရၢ ။ ဂန္ထိး ရၢ ။ ရွှေတောင်ပေ
တင် ။ ရက္ခမုတ္တရက္ခ ။ အဘဠာဝက ။ ကဝေတို့အမှု၊ ဆောင်ရွက်နေ ။ ခုံ
ငရွှေဦး ။ မိသုအမှုဆောင် ။ ၎င်း သွက်လွတ်တော်စာရေး ။ မင်း
ကြီး စာရေး ငမြတ်ရတို့အစုံအညီမှတ်သား ချက် ။

ဆူး ရမည်

ဆူး ပုတ် ။ ဆူး လေ၃ ။ ဆူး ကေဝံနက်လေး ။ ဆူးလက်ဝါ၃ ။ ဂှားဆူးဖြူ
၆ ။ လိသ၃ ရွှေရ ။ ဘီး ကြိုး ရ ။ လူရိုး ရ ။ လင်း စတောင်ရ ။ ရေမ
ကြိုး လက်မကြိုး ၁ ။ တစူး ဝါး ၁ ။ ရေလုံအိုး ၁ ။ ရအိမ်မစည်တည်

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ခု ။ ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင်ကမ္ဘာ၄၄၇ ကို
ရေး ကူး ချီးမြှင့်အောင်မြင်သည် ။

邦 訳 文

鉛 の 宣 誓

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執着、出生の無常、性欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しまんことを。四阿僧祇、十万大劫⁶⁾の全期間、布施を始めとする十波羅密を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。尊き僧伽を守護せる神。分散せざる、あるいは分散せし聖仏舍利を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、土、火、森、山等を守護せる神。王都、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる

6) 大野 徹 (1971) p. 21 に述べられている「四阿僧祇劫の間十万の世界にて」の「十万の世界」は「十万大劫」の誤りである。この場合の Kambhā は「世界」の意ではなく、Kalpa から派生したものだ。

神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に差し込みたる鉛の熱き溶液は地獄の火焰の如く赤々と燃え輝き吾が手をして火傷せしめんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に差し込みたる鉛の熱き溶液は果汁の如く涼冷爽快なるものとなりて差し込みたる吾が手をして火傷せしめざらんことを。

鉛 の 記 録

元老院⁷⁾の書記官ティイナダメイ。提出ありし誓詞に従い、紀元1169年ナド一月⁸⁾黒分10日、重さ333チャツ3マツ⁹⁾の鉛を王室獄吏¹⁰⁾の手より下級刑吏¹¹⁾ンガ・ラー、ンガ・チュイン等に渡して溶解せしめ、不純物を取り除かしめたるを王室獄吏ヤーザティーハ洗浄し、傷痕瘡痂無きを確かめたる後、此度鉛による審査を受くるに際しては入墨、護符、秘薬、呪文、曼陀羅、避邪穰災の加持祈禱等一切いたしておませぬ。もしもいたしあらば宣誓書¹²⁾に記されし如き神罰を蒙るべし。王室獄吏ヤーザティーハ、宣誓書を従来同様渡したる後ンガ・ミャツヤーの右手人差し指に細く裂きたる割り竹を七本の茅にて下級刑吏ンガ・ラー、ンガ・チュインをして縛らしめ、誓詞を三度読み聞かせる後環にせし誓紙を頸にはめ込み、ンガ・ミャツヤー、出生曜日1、年齢54歳、ンガ・シャン、出生曜日6、年齢30歳、の手を王室獄吏ヤーザティーハ執りもちて熱せし鉛の溶液中に差し込ませたり。紀元1169年ナド一月黒分12日、鉛に差し込む日足りて、ンガ・ミャツヤー、ンガ・シャン、兩人揃いて鉛の中に差し込みぬ。右手人差し指を王都奉行¹³⁾デーワトゥーヤ、王都書記ナダチョードウー、シュエタウンビャン等の面前にて王室獄吏ンガ・ピェー針にて突き刺しみたるところ膿汁得られず鮮血のみ得られたり。鉛付着せず清浄なり。

水 の 誓 い

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執

- 7) Hlutdaw. 立法, 行政, 司法, 外交, 軍事等国政全般をつかさどっていた王朝時代の最高機関。複数の元老 (Wungyi) 達によって構成されていた。Zeyyathinkhaya, p. 58; Myamma Min Okchokpon Sadan, Vol. III, pp. 149-172; Scott and Hardiman, pp. 469-474; Shway Yoe, p. 511; Yule, p. 137.
- 8) ビルマ暦の9月。
- 9) 1チャツは1ペイター (緬斤) の百分の一。1マツは1チャツの四分の1。注45)を参照せよ。
- 10) Lekmahtauk. Furnivall, J.S. and U Pe Maung Tin, introduction; Shway Kaingtha, p. 133; U Tha Myat. *Pawrana Zaga Abhidan*. Rangoon, 1961, p. 334.
- 11) Lekmayun. Furnivall, J.S. and U Pe Maung Tin; Shway Kaingtha p. 133; U Tha Myat. p. 334.
- 12) Tissadaw Kyan. その内容は U Aung Than Tun, pp. 145-148; Shway Yoe, pp. 517-9 に記されている。
- 13) Myowun. 王都の内部およびその周辺での刑事犯罪を取り締まるのがその任務で、王都の東西南北に1人ずつ配置されていた。この4人の奉行は、同時に刑事法廷 (Shay Yon) の構成員でもあり、その任免は国王自らが行っていた。Furnivall, J.S. and U Pe Maung Tin, p. 65; Shway Kaingtha, pp. 158-9; Scott and Hardiman, part 1, Vol. II, pp. 481-3, 498; Yi Yi, p. 19:

着、出生の無常、色欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しむことを。四阿僧祇十大大却の全期間、布施を始めとする十波羅蜜を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。転じなされし法輪を守護せる神。釈尊の左右の弟子、大弟子、羅漢80人を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、土、火、森、山等のすべてを守護せる神。王都、王宮、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる神。イラワジ、この河を守護せる神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に潜りたる水中にありては鱷や海豚を始めとする猛獣猛魚ことごとくに苦しめらるるものとなり、水中に潜ること能わずして浮上せんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に潜りたる水中にありては鱷、海豚を始めとする猛獣猛魚ことごとくが接近し得ずして無事平穩に潜水し得んことを。

水の記録

紀元1155年ダグー月¹⁴⁾白分6日、皇太子府の書記官マウン・フニン、面前にて宣告。誓詞二通に記述ある如く当日訴訟当事者兩名所定の潜水地点へと到着せるや、西面内側勤め¹⁵⁾の文盲の下役人ンガ・ミャッをして記録書を懸けせしめ神に礼拝供養せしめたる後恒例の如く水着に着替えせしめたり。唇、舌、口蓋、衣服、頭髮ことごとく取調べて清浄ならしめ、秘薬、護符、避邪穢災の加持祈禱、呪文、曼陀羅一切を私本人はもちろんのこと私側の証人全員此度潜水するに際しては絶対にいたしておりませぬ。宣誓書を王室獄吏ンガ・ピューが恒例の如く渡して所持誓約せしめたる後誓詞を三度読み聞かせ、丸めた文を頸にはめ込み、上流の柱には記録書を授かりし人ンガ・アウンター、出生曜日3、年齢32歳を綱持ち西面内側勤めの下役人ンガ・アウンシーに、下流の柱には記録書を授かりし人ミ・トゥ、出生曜日1、年齢40歳を綱持ち西面内側勤めの下役人に持たしめ、両者のちょうど真中にて西面内側勤めの下役人ンガ・ミャッヤーをして両人の肩を押え竿でもって並行させ対面せしめたる後押え竿を押えて潜水せしめたり。この間王室獄吏ンガ・ピューをして半時静かに見守らせたところ、下流の柱にて潜りしミ・トゥ、時刻2アウンにして水面へ浮上せり。それを確かめたる後綱持ちンガ・アウンシー、上流の柱にて潜りしンガ・アウンターを引き揚げり。水中より陸上に跳び上りて喜びぬ。潜水を指揮監督せし者、王都北面の兵団長¹⁶⁾ティーハチョーディン、皇太子府の書記官ヤーザ

14) ビルマ暦1月。

15) 西面内側担当の兵団長 (Htaung hmu) の部下。U Tin (1967), p. 354.

16) Htaung hmu. 王都奉行の部下で、王都の東西南北を守備した4個兵団(兵員数各1千人ずつ)の司令官。王都奉行と共に刑事法廷の構成員でもあった。Zeyyathinkhaya, p. 64; Shway Kaingtha, p. 161; Scott and Hardiman, pp. 481, 498. なお時刻のアウンとは、息を詰める、息を凝らすことを指す。

ウンタ、同じくマウン・フニン、ンガ・アウンターの弁護士ナンダチョートゥー、ミ・トゥウの弁護士カテー¹⁷⁾書記。

米 の 誓 い

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執着、出生の無常、色欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しまんことを。四阿僧祇十萬大劫の全期間（布施を）¹⁸⁾ 始めとする十波羅蜜を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。釈尊の左右の弟子、大弟子、出家、羅漢等80人を守護せる神。僧伽を守護せる神。分散せざる、あるいは分散せし聖仏舍利を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、火、森、山等のことごとくを守護せる神。王都、王宮、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に噛みたる米はあたかも石や砂の如くなりて咀嚼すること能わず黒き血の塊を吐血せんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に噛みたる米はあたかも神の御食事、神の栄養の如くなりて一粒残らず早々と咀嚼し得んことを。

米 の 記 録

紀元1159年ワーガウン月¹⁹⁾黒分9日、皇太子府、ミ・ニュインとンガ・ラーとの強姦なり和姦なりとの主張に関し、双方誓詞と共にミ・ニュインとンガ・ラーに米を咀嚼せよとの宣告を下せり。そのとおりに誓えり。誓詞2通を皇太子府の書記官ヤーザウンタ、府に提出せり。誓詞2通に基づき米を咀嚼せしめよ。王都書記シュエダウンノーヤターティンガ、皇太子府伝達官ティーイーデーワシートゥー、王室獄吏ヤーザティーハ、訴訟当事者、弁護士、全員揃いてシンヂョウのシュエグー・パゴダへ出かけた。所定の米咀嚼地へと到着せるや神への礼拝供養等為すべき礼拝供養を為さしめたる後、ミ・ニュイン、ンガ・ラーに、此度米を咀嚼するに際し私本人はもとより私側の証人全員、呪文、護符、秘薬、曼陀羅、避邪穢災の加持祈禱等一切いたしておませぬ。もしもいたしあらば、宣誓書に記されあるが如き神罰を蒙るべし。ミ・ニュイン、出生曜日6、年齢15歳、ンガ・ラー、出生曜日1、年齢33歳、に宣誓書を持たせて誓

17) マニプールの住民に対するビルマ語の呼称。Yule, p. 71. ビルマ王国にはマニプール担当の官吏としてカテーウンが任命されていた。Scott and Hardiman, p. 490.

18) この文句は原文では脱落している。

19) ビルマ暦の5月。

約せしめたる後、ミ・ニュインの口中には王室獄吏ヤーザティーハが、ンガ・ラーの口中には北面内側勤め²⁰⁾の刑執行吏²¹⁾ンガ・パンプインが、人差し指をそれぞれ差し入れたる後、木の葉の漏斗にて屑米5チャツずつを同時に受けさせミ・ニュインとンガ・ラーに咀嚼せしめたり。ミ・ニュイン米尽きぬとの報告、咀嚼し始めに3度、米注ぎ入れし者共申せり。米尽きぬ。ミ・ニュイン、ンガ・ラーの口中に一齊に人差し指を差し入れたる後、水を含ませ痰壺に口中の水を吐かしめたり。ミ・ニュイン咀嚼し得たり。ンガ・ラー咀嚼し得ず、米粒残れり。この間指揮監督せし者、王都書記シュエダウンテインガノーヤター、皇太子府伝達官ティーイデーワシートゥー、ミ・ニュインの弁護士ヤーザティーイ、ンガ・ラーの弁護士ウテインチョーディン、刑事裁判所²²⁾の書記ンガ・トゥー、皇太子府書記官ンガ・エイ。

灯火の誓い

これぞ吾が誓い、正しきことをぞ申さむ。もしも正しからざること申さば、欲望の世界、執着、出生の無常、色欲の世界、迷妄、疑惑、傲慢等に基因せる諸々の良からぬ悪業心に苦しまんことを。四阿僧祇十万大却の全期間、布施を始めとする十波羅蜜を下、中、上と三十種にわたりて実践なされ一切知恵を成就なされ九種の偉徳ことごとくを具現なされし釈尊を守護せる神。転ぜし法輪を守護する神。釈尊の左右の弟子、大弟子、出家、羅漢等80人を守護せる神。三蔵と四吠陀とを守護せる神。海、風、水、土、火、森、山等のことごとくを守護せる神。王都、白傘、玉座等を守護せる神。御威徳著しく勝れし水と土の所有者、六本牙の巨象の主、数多くの白象の所有者、帝釈天の武器の所有者たる大法王皇帝陛下御尊体を守護せる神。仏教を五千年間守護せる神。以上述べし諸々の善神ことごとくが悪しき眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に灯したる火は激しき風吹き来たりて点火せず、燃焼せず、消滅せんことを。またもしも吾が誓い正しかりしその時は、先に述べし諸々の善神ことごとくが良き眼にて御覧じなされるものとなり、吾が誓いと共に灯したる火は激しき風吹き来たらず消滅せず最後まで燃焼せんことを。

灯火の記録

紀元1198年ダバウン月²³⁾白分7日、ネーミョウシュエダウンヂョーとンガ・シュエオウ、火にて競うべしとの元老院の宣告に従い、マハーアウンミューポンター・パゴダの内部に王都書記シュエダウンイェーヂョーイェーフラ行き、ネーミョウシュエダウンヂョーの弁護士ゼーヤ

20) 北面内側担当の兵団長 (Htaung hmu) の部下。U Tin (1967), p. 354.

21) Ahun. 刑事法廷 (Shay Yon) 付属の牢獄の責任者。Shway Kaingtha, p. 133; Ahmudan 階層の下級監督。Taw Sein Ko, p. 234.

22) Shay Yondaw. U Aung Than Tun (1968 a), pp. 341-3; Shway Yoe, p. 511.

23) ビルマ暦の12月。

ティンノーヤター、ンガ・シュエオウの弁護士ミンチョーティンカヤー揃いたるところにて訴訟当事者兩人願い出たり。仏像に食べ物を供えて礼拝せしめ、刑吏²⁴⁾ンガ・カンベー、王室獄吏ンガ・シュエトウをして予め神に供えせしめたる後四隅の神に供えをし、仏像に食べ物を供えて礼拝し、訴訟当事者兩人の渡せし幔幕を刑吏ンガ・カンベー、王室獄吏ンガ・シュエトウをしてパゴダへの門の周囲に張り廻らせて密閉し、訴訟当事者兩人の渡せし3チャットの蠟を3度濾したる後書記シュエダウンティンカチョースワーが長さ9尋の同一紡ぎの糸9本を撚り合せ籤で引かせて一人一本ずつ掲げせしめ、宣誓書九冊の八行すべてを書記シュエダウンティンカチョースワーが読み聞かせ、刑吏の息子ンガ・カンデーをして宣誓書を常の如く渡しめたる後所持せしめ、書記ティンカチョースワーが誓詞を3度ずつ読み上げ、誓詞4通を2通ずつ、1通は頸に、残る1通は燭台に、王都書記シュエダウンイェーフラヂョーが平等にはめ込みたる後、訴訟当事者兩人の口中に水を1マッずつ書記シュエダウンティンカチョースワーが口中に含ませたる後、昼前1点鐘²⁵⁾過ぎに同時に火を王都書記シュエダウンイェーフラヂョーが点じたところ、2点鐘²⁶⁾過ぎ9パワー²⁷⁾に至りたる時ネーミョウシュエダウンヂョーの火消えたり。燭台受けの煉瓦の上に蠟残れり。その後9パワー1ビー2ティッにンガ・シュエオウの火消えたり。その時燭台受けの煉瓦の上に蠟残らざりき。王都書記イェーフラーイェーヂョー2本の燭台を回収せり。検証せし者、王都西面の兵団長ゼーヤシュエダウンノーヤター、元王都長官元パダウン領主ティーハチョースワー、王妃のキンマ保持官シュエダウンチョードウー、サリン王子の僕イェーティンノーヤター、全員揃いたるところにての記録なり。

巫の水記録

紀元1157年ワーズウ月²⁸⁾黒分3日、病人シュエダウンポーディン、医師ヤッタモウタイェッカ、アーラワカ、カウエー等より、ミ・トゥーは巫なり、憑りつくなりとして皇太子府に告訴ありたるを、水清めよとの皇太子府長官の宣告と共に皇太子府の書記官長ヤーザタウン、書記ンガ・イ、大審院へ提示せり。元老院へ報告したるところ恒例の如く審査せよとて、ウンシンドー・パカン・ミンヂー、トンバー・ミンヂー、フナパー・ミンヂー等協議の結果ミ・トゥーを水漬けにせんと一致。河辺に至りたる時、ミ・トゥー、出生曜日2、年齢50歳に、腰衣を裏表にし上下逆さまに着せしめたり。唇、舌、口蓋、毛髪、掌等を検めさせたる後全身に水を浴びせて舟の上に乗せ、刑執行吏ンガ・チャーパンをして頭髪を七つの鬘に結わしめたり。その上に、さらに櫛紐7本を挿さしめたり。七つの鬘一つ一つに、櫛紐1、禿鷹の羽根1、人骨1、趾の拇

24) Ana. 王都奉行の部下で、奉行外出の際先導する。Shway Kaingtha, p. 133.

25) 1点鐘 (1 chet ti) は現在の午前9時。1 pa-hor と同義。

26) 2点鐘 (2 chet ti) は現在の正午にあたる。従って、2 pa-hor と同じ意味になる。

27) パガン時代の碑文にも記されている時刻の単位。大野 徹 (1971), p. 25.

28) ビルマ暦の4月。

指の紐²⁹⁾と棘竹とにて作成せし矢等を、刑執行吏ンガ・チャーパン挿せり。二隼の舟の舳先と艫とを清め、ミ・トゥーを綱にて縛りたる後、舟と舟との間に棘竹を経糸7、緯糸7に織りたる竹蓆、棘突き刺さりたる竹蓆の上に、西面内側勤めの下役人ンガ・ピューをして戴せしめたり。鳥の糞受け、³⁰⁾ 77本の針金にて腰綱を作りたる後、刑執行吏ンガ・チャーパンに所持せしめたり。密閉せし水甕に収めたる7戸分の糞尿を西面内側勤めの下役人ンガ・ミャッチョウをして頭上より注がしめ、刑執行吏ンガ・チャーパンをして上下左右に7度弓にて射さしめたる後、王室獄吏ンガ・ピューをして舟傾かざるよう監視せしめ、二隼の舟を引き離して先例の如く水中に落下せしめたり。水中に転落するや否や紐一本も沈まず水面に浮びて漂えり。その間指揮せし者、王都書記ナンダチョードゥー、皇太子府書記官ヤーザタウン、検視せし証人、王都西門の禁衛司令官、³¹⁾ 皇太子府書記官マウン・フニン、騎兵隊司令官、³²⁾ ミンヂーの判事ゼーヤティンチャン、医師ガンビーヤ、シュエダウンポーティン、ヤッタモウタイェッカ、アーラーワカ、カウエー等の代理の弁護士、判事ンガ・シュエウー、ミ・トゥーの代理、その女聳、元老院の書記、ミンヂーの書記ンガ・ミャッヤー等揃いたるところにての記録。

棘 得 べ し

スー・ボウ、³³⁾ スー・レー3、³⁴⁾ 黒色スー・ガウ4、³⁵⁾ ス・レツワー1、シャースビュー6、³⁶⁾ リターユエ7、櫛紐7、人骨7、禿鷹の羽根7、趾の拇指の紐、手の拇指の紐1、棘竹1、密閉せし水甕1、7戸分の糞尿なり。

紀元1238年³⁷⁾ワーガウン月³⁸⁾白分1日、四方向の世界³⁹⁾を筆写し終えり。

ビルマの神判

パラバイの内容は、以上のように、神判の宣誓文4通とその実施記録5通とから成っている。この内、宣誓文の構成は基本的には4通とも同じで、(1) 訴訟当事者の誓い「これぞ吾が誓い、

29) chaymagyo は、Letmagyo と共にビルマ人の葬式の際に使われる紐のことである。前者は屍の両足の拇指を、後者は両手の拇指を結び合わせるのに用いられる。Shway Yoe, p. 589.

30) 王族や僧侶の屍を収めた棺の上に覆ってある日除けのことである。

31) Window hmu. 王都の東西南北の4門で警備にあたった禁衛兵の司令官。Furnivall and U. Pe Maung Tin, p. 61; Zeyathinkhaya, p. 61. 王都の東西南北の4区域を守備した兵団の司令官 (Htaung hmu) とは別の將校。

32) Myin Wun. 騎兵部隊の司令官。U Aung Than Tun (1968 b), p. 203.

33) Acacia Concinna. 印度相思。陳孺性, p. 157.

34) あざみ。蒺藜, 陳孺性, p. 158.

35) Coesalpinia Paniculata. 華南雲宝。陳孺性, p. 157.

36) Acacia Catechu. 兒茶。陳孺性, p. 397. なお棘竹(タスワー)は、火葬の時に用いられる。

37) 1876 AD. なお巫の水審判で容疑者に糞尿を注ぐのは、憑りついている悪霊を追い出すためである。

38) ビルマ暦の5月。

39) “4種の神判”を指す。

正しき事をぞ申さむ」で始まり、(2) もしも嘘をついている場合には欲望、執着、無常、色欲等に基因する種々の悪業心に苦しめられ、諸々の善神から悪しき眼で眺められて、神判に敗れんことを、(3) 逆に正しい場合には、諸々の善神から良き眼で眺められ神判に勝つこと、を祈願したものである。

「諸々の善神」としては、(1) 釈尊を守護する神、(2) 転じた法輪を守護する神、(3) 僧伽を守護する神、(4) 仏弟子、羅漢を守護する神、(5) 仏舎利を守護する神、(6) 三蔵と四吠陀とを守護する神、(7) 海、山、川、土、火などを守護する神、(8) 王都、王宮、玉座を守護する神、(9) 国王を守護する神、(10) 仏教を五千年守護する神、(11) イラワジ川を守護する神の11神が挙げられている。(1)(2)(3)は仏法僧の“三宝”を指しており、(4)は(3)と、(5)は(1)と、(6)と(10)は(2)と、それぞれ同義語だとみなすことができる。そして(8)と(9)は国王および国王の付属物(王権の象徴)を、(7)と(11)とは天地自然を表わしているから、以上11柱の神は、(1) 仏教の守護神、(2) 国王の守護神、(3) 自然の守護神の“3系統の神”にまとめられる。ビルマ語ではすべて Nat で表現されるこれらの神々が、ヒンズー教的な神なのか、仏教受容前のビルマ民族固有の神を表わしているのか、パラバイの内容からだけでは明らかでない。一般に仏教に採り入れられたヒンズー教の神々は守護神としての性格をもたされているから、ここで言う「仏教の守護神」がヒンズー系の神々(一例を挙げれば帝釈天あるいは釈提桓因)を指している可能性は強い。このことは、守護神の中に三蔵だけでなくバラモン教の聖典である四吠陀(リグ・ヴェーダ、サーマ・ヴェーダ、ヤジュル・ヴェーダ、アタルヴァ・ヴェーダ)⁴⁰⁾を守護する神が含まれていることから察せられる。「自然の守護神」という場合には、天神、地神、風神、火神のように自然の事物または現象を神格化した神であるから、かならずしもヒンズー的な神々とばかりは言えないにしても、いわゆる自然神はすでにリグ・ヴェーダの中に姿を現わしている以上、ヒンズー的でないと断言はできない。「自然の守護神」の中には「イラワジ河を守護する神」のように地方的(ローカル)な神も含まれているが、これとてもインドの女神サラスヴァティーからの転化だと解釈できぬこともない。

神判の宣誓文については、ほかにも資料がある。例えば、パガンのパンチャーによって西暦1426年に編纂された⁴¹⁾と言われるダムマタツ・クンチャー・ジャン(Dhammathat Kwancha Gyan)の記述がそれである。原本はおそらくパラバイまたはペーザー(貝葉)として伝えられたものであろうが、そこから抜粋された内容がウー・チョードゥンの「ビルマ文献選集」第2巻⁴²⁾に収録されている。それによると、ダムマタツ・クンチャー・ジャンの宣誓文は、(1) 水の誓い、(2) 米の誓い、(3) 火の誓いの3種だけである。もっともこの場合の「火の誓い」は、

40) 辻 直四郎 p. 1.

41) U Aung Than Tun (1968 b) p. 91.

42) U Kyaw Dun, pp. 73-76.

内容的には「鉛の誓い」のことであるから、結局クンチャー・チャンの宣誓文には「灯火の誓い」が欠けていることになる。「ビルマ文献選集」に収められている3通の宣誓文はハンターワディー・シンビューシンミンタヤー(白象主法王)⁴³⁾治世当時の神判の宣誓文だと述べられているので、筆者がマンダレーで入手したパラバイの宣誓文よりは時代的には300年ばかり古いことになる。この宣誓文の構成も、パラバイ記載の宣誓文と大筋において類似しており、(1)「私は正しいことを申します」という誓いの言葉で始まり、(2)もしも嘘偽りを申した時には10種の悪業に苦しみ、神々に見放されて命尽きんことを、(3)逆に正しければ、10種の功德を積んで神々に見守られ神判に勝ちますようにとの祈願とから成っている。ただし記述内容はかならずしも同じではない。例えば「仏教の守護神」は、「釈尊入滅後五千年間にわたり仏像、仏塔、仏舎利のごとくを守護なされし尊き神」とか、あるいは「八万四千の聖典⁴⁴⁾すべてを守護なされし尊き神」などとあるが、「仏像」や「仏塔」、「八万四千の聖典」などという表現はパラバイの宣誓文には見出されない。また「自然」にしても、「マハーナガラ、ソーラサ、ニガマ、ジャナパダその他の村々」だとか、「五大河」、「五百小川」、「須弥山の頂」、「ヒマラヤ」といった具体的な名称が使われている。さらにその「自然を守護する神」として、地神(Bhumma cuiw)、天神(Ākasa cuiw)、樹木神(Rukkha cuiw)、大自在天(Paramiswā)、歓喜天(Mahāpinne)、海神(Mañimekhala)といったような神々の名が現われる。以上の事実からみて、神判の宣誓形式はタウンゲー時代においてもコンバウン時代と大同小異であったが、宣誓の表現内容としてはタウンゲー時代のほうがコンバウン時代よりもヒンズー的色彩を濃厚に示していたと言える。神判の起源もさりながら宣誓文の形式がインドから由来したものである可能性はきわめて強い。

神判の実施記録は5通あり、鉛の記録が紀元1169年(1807 AD)、水の記録1155年(1793 AD)、米の記録1159年(1797 AD)、灯火の記録1198年(1836 AD)、巫の水記録1157年(1795 AD)となっている。つまりこれらの神判は、いずれも18世紀の末から19世紀の中頃にかけて実際に行なわれたものである。筆者が入手したパラバイは、末尾の説明書きによると、それらの記録を紀元1238年(1876 AD)に複写したものである。宣誓文は4通なのに実施記録が5通もあるのは、言うまでもなく4通の宣誓文に添付された1通ずつの記録書以外に、宣誓文を欠いた別の実施例(巫の水記録)が加えられているからである。この特殊な実施例もまた、その実施内容からみて神判の一種であったことは明らかだが、なぜ「4種の神判」(Kambha Layyap)に依らないで、こうした特殊な審判方法を用いたのか明らかでない。

パラバイの実施記録によれば、コンバウン時代のビルマには4通りの神判(巫の水記録は除く)があった。それは、(1)鉛、(2)水、(3)米、(4)灯火を利用する方法で、いずれも同一

43) タウンゲー王朝のいわゆるバインナウン王のことである。

44) 三蔵を意味する言葉で、碑文の中でも使われている。大野 徹(1971), p. 32.

条件の下で訴訟当事者双方に行なわせることによって事の是非を判別するものである。その具体的な実施方法は、パラバイの記録によれば次のようになる。

1. 鉛による神判

(1) 下級刑吏に重さ 333 チャッ 3 マツ分の鉛を熱して溶解させる。(2) 原告、被告双方の右手の人差し指を下級刑吏に割り竹と 7 本の茅とで縛らせる。(3) 当事者双方に誓詞を 3 度読み聞かせて首にはめ込む。(4) 当事者双方の右手人差し指を王室獄吏がもって鉛の溶液中に差し込む。

2. 水による神判

(1) 所定の潜水地点で神への礼拝供養を済ませた後、原告被告双方を水着に着替えさせる。(2) 身体検査を済ませ、誓詞を 3 度読み聞かせて首にはめ込む。(3) 上流と下流に柱を一本ずつ立てて当事者双方を配して向い合わせた後、中間にいる下役人が押え竹で両人の肩を押えて潜水させる。

3. 米による神判

(1) 所定の場所で神への礼拝供養を済ませた後、原告被告双方に誓詞を読み聞かせる。(2) 王室獄吏および刑執行吏の両名が訴訟当事者双方の口中に人差し指を指し入れ、5 チャッずつの屑米を木の葉の漏斗で渡して咀嚼させる。

4. 灯火による神判

(1) パゴダの境内で仏像および神への供養礼拝を済ませた後、門に幔幕を張り巡らせて密閉する。(2) 撚り合せた長さ 9 尋の糸 9 本に原告被告双方の渡した蠟 3 チャッをつけて燭台とし、1 人 1 本ずつ掲げさせる。(3) 誓詞を 3 度ずつ読み聞かせた後、1 通は首にはめ込みもう 1 通は口に含ませる。(4) 両燭台に同時に火を灯す。

ダムマタッ・クンチャー・チャンでは灯火による神判を欠くが、残りの 3 方法は次のように説明されている。

1. 鉛 (Mi-Hnaik) による神判

パゴダの境内で黒鉛 1 緬斤⁴⁵⁾を鉄釜に入れて溶解せよ。その後誓紙を訴訟当事者のかんざしにはめ込んで、人差し指の先を黒鉛溶液に触れさせ、割り竹をたてて差し込め。神への供物は仕きたりどおりにせよ。

2. 水 (Ye-la) による神判

肩が浸るくらいの深さのところを 7 肘尺くらいの距離を離して柱を立てよ。柱の先端には稷災の花をくくりつけ、実施当事者双方に神に供える稷災の壺、稷災の花、鶏等を持参させよ。水辺に至れば神に供養礼拝し、誓詞を読んで首にはめ込みとれないようにひもで巻いて

45) 1 緬斤は 3.65 ポンドに相当する。

しばれ。その後当事者双方の鬻に穰災の花を挿し、三宝と神とに祈りを捧げて柱へ降ろし、腰を綱で縛ってその綱の端を柱にくくりつけておき、両人の肩に竹を戴せて潜れと命じ竹の中央を押えよ。陸上で時間を計る人にも潜水と同時に鼻の穴をふさいで息を止めさせ待機させよ。もし呼吸停止ができなくなって塞いでいた鼻から手を放したら、潜水中の二人を浮かび上がらせよ。どちらか一方が浮かび上がれば残りのほうを浮かび上がらせよ。柱打ち、竹押え、綱、木、竹、籐などの代金を支払わせよ。柱打ちをした者と竹で押えた者には慣例に従って報酬を支払え。

西暦1756年にマハーティーイオウタマゼーヤティンジャンが編纂したマヌチェー・ダムマタツ(Manukye Dhammathat)の第9章に記述されていると言われる4種の神判のやり方が、ウー・アウンタントゥンの著者「ビルマ王朝時代の司法」⁴⁶⁾に転載されているが、それによるとその実施方法は次のとおりである。

(1) 競火法 (Mi-pyaing)

口の中に水を1チャップずつ含ませておいて同時に火を灯し先に消えたほうを負けとせよ。火が消えなくても水がなくなっていれば負けとせよ。同時に火が消えた場合には口中の水を吐き出させ少ないほうを負けとせよ。

(2) 競水法 (Ye-pyaing)

当事者を河川湖沼で潜らせ先に浮上した者を負けとせよ。

(3) 米噛み法 (Hsan-wa)

1チャップずつの米を同時に噛ませて先に咀嚼し得たほうを勝ち、残ったほうを負けとせよ。同時に咀嚼し終えた時には水でうがいをして吐き出させ、水の濁っているほうを負け、澄んでいるほうを勝ちとせよ。

(4) 鉛浸し法 (Hke-Hnit)

鉛の中に浸けさせ火傷したほうを負け、無傷のほうを勝ちとせよ。

ピルチャー (R. H. Pilcher) の説明⁴⁷⁾では米による神判を欠くが、残り3種の神判の仕方は次のようになる。

(1) 灯火 (Mi-Htun) による神判

寺院の祭壇で祈念した後、同じ太さのしんをもつ同じ長さのろうそくを双方一本ずつ灯し、先に燃え尽きたほうを負けとなる。

(2) 鉛 (Hke-Htauk) による神判

両人の人差し指を先端だけ残して羽毛で包み込み、溶けた鉛の中にさし込む。指は、2～3

46) U Aung Than Tun (1968 a), p. 138.

47) Scott and Hardiman, pp. 484-5.

日縛ったままにしておく。一方が負傷し、もう一方のほうが無傷の場合、負傷したほうが負けとなる。傷の度合が判別困難な時には、双方の指に針を突き刺しリンパ液が流れ出るかどうかをもって判定する。

(3) 水 (Ye-la) による神判

水の中に入った二人の頭を棒で押えつける。長く潜水し得たほうが勝ちとなる。

北シャン州、南シャン州のコミッショナーとして長年ビルマで暮らし「ショエヨウ」というビルマ名までもつジョージ・スコットによれば、⁴⁸⁾ ビルマの神判法は次のようになる。

- (1) 米による神判。米を食べる。
- (2) 錫による神判。薄い棕櫚の葉に包んだ指を溶けた錫の中に突っ込む。
- (3) 水による神判。どちらが長く水中に留まっていられるかをみるため、双方を水中に浸す。たいてい僧侶が立ち合い、実施前に読経する。両人が河または池の中に入って胸位の深さまでくると水中に潜る。すると二人の男が双方の頭を板で押えつける。先に浮かんできたほうが敗訴となる。
- (4) 灯火による神判。通常パゴダで行なわれる。僧侶によって令状その他が読み上げられた後、等量の蠟で当事者双方のろうそくが作られる。ろうそくは同時に点火され、先に燃え尽きたほうが敗訴となる。

シュエボウ県イエーウー町の郷土史家ウー・タウンが収集したパラバイには、「水による神判」の記録がある。⁴⁹⁾ それによると、神判は紀元1139年 (1777 AD) ガソン月黒分12日、シュインフミョー・パゴダの仏塔奴隷⁵⁰⁾の頭モンダウンチョーディンとシュエダウトゥーヤチョースワの間で行なわれた。潜水したのは、モンダウンチョーディンの代理ンガ・チャー、出生曜日6、年齢35歳と、シュエダウトゥーヤチョースワの代理ンガ・イー、出生曜日4、年齢45歳の両名である。両人は所定の潜水地点で、慣例に従って神への礼拝供養を済ませると、服を着替えて、唇、舌、口蓋、頭髪、衣服等を検めてもらった。そして3度読み上げられた誓詞に耳を傾け、丸めた誓紙を髪にはめ込んで誓いの書を手にもった。その後、両者の中間にいる北面騎馬兵士ンガ・タードゥエの合図でいっせいに潜ったところ、時刻2アウンでンガ・チャーが浮かび上がった。その結果、原告モンダウンチョーディンの敗訴となり、被告シュエダウトゥーヤチョースワおよびその一族に対し一人あたり25チャックから70チャックにおよぶ多額の賠償金を支払わされることとなった。

以上6件の資料以外にも、神判に関する断片的な説明をした文献はある。例えば、アレクサ

48) Shway Yoe, pp. 519-520.

49) U Thaug, *Konbaung Khit-U Taya Siyin Hton*. Loktha Pyithu Nayzin, 1968-3-26.

50) ビルマの仏教奴隷については、大野 徹 (1969), pp. 209-216 で述べられている。

ンダー・ハミルトン⁵¹⁾ やサンジェルマノ神父,⁵²⁾ コックス大尉,⁵³⁾ クローフェード⁵⁴⁾ などの著書である。ただ、その説明はいずれも大同小異なので割愛する。ビルマ語の神判資料としては、キンウン・ミンヂーによって収集され現在ビルマ国立図書館に収蔵されている約700帖のパラバイの中にも1帖あると報告されている⁵⁵⁾が、残念ながらその内容を調べる機会には筆者自身まだ恵まれていない。

ま と め

以上6種の資料に記述されている内容を子細に検討してみると、実施細目については資料相互間にかかなりの違いがあることが目につく。例えば、筆者が所有しているパラバイの記述によれば「鉛の神判」で使用される鉛の量は333チャツ3マツであるが、ダムマタツ・クンチャー・ジャンの記述では1緬斤すなわち100チャツとなっている。また「米による神判」で使用される米も、筆者のパラバイでは5チャツ、マヌチュー・ダムマタツでは1チャツ、クンチャー・ジャンでは1マツというように、それぞれ分量が異なる。

こうした実施細目の違いは別として、神判の実施方法は基本的にはいずれも共通している。それを要約すると次のようになる。

- (1) 鉛による神判。一定の量の鉛（または錫）を熱して溶解させ、羽毛あるいは割り竹を巻きつけた両人の右手人差し指をその中に差し込ませて怪我をしたほうを負けとする。ただし即決ではない。検査は2～3日後行なわれる。判別困難な場合には針で突ついて鮮血が出れば勝ち、膿が出れば負けとなる。
- (2) 水による神判。所定の潜水地点に柱を二本立てる。双方の身体検査を済ませた後、衣服を着替えさせ、柱の中間にいる役人の合図（竹で両人の肩または頭を押える）で潜水させ、先に浮かび上がったほうを負けとする。もっとも実際の潜水は、訴訟当事者自身でなくてもよい。
- (3) 米による神判。所定の場所で役人が、等量の米を双方の口の中に木の葉の漏斗で渡して咀嚼させ、先に消化し得たほうを勝ちとする。
- (4) 灯火による神判。所定の場所で双方に同じ規格のろうそくを一本ずつもたせ、同時に点火して先に燃え尽きた（あるいは消えた）ほうを負けとする。

また、6種の資料の記述内容からは、4種の神判に共通した次のような特徴を導き出すこと

51) Alexander Hamilton, pp. 32-33.

52) John Jardin, p. 90.

53) Hiram Cox, pp. 34-37.

54) John Crawford, pp. 406-7.

55) Yi Yi, p. 9. また、イエーザヂョウ判事マウン・ピューによる「巫の水審判」が1件知られている。Loktha Pyithu Nayzin 1972-5-26.

ができる。(1) 神判は常に一定の場所（例えば米や灯火による神判ではパゴダの基壇）で行なわれる。(2) 神判を行なう前に、神への礼拝供養を行なわせる。(3) 呪文、護符、曼陀羅、避邪穢災の加持祈禱は行なっていない旨双方に誓わせる。(4) 誓詞を3度読み上げて双方の首（または頭、あるいは髪、かんざしなど）にはめ込む。(5) 原告、被告双方の弁護士、神判の結果を確認する裁判官（通常は皇太子府の書記官や王都奉行、王都書記などの高級役人）、神判実行の補助的役目を果たす獄吏刑吏等の下級役人など、多数の人が立ち合う。

参 考 文 献

- Burma Translation Society. 1966. *Encyclopedia Birmanica*. Vol. 10. Rangoon.
- Furnivall, J. S. and U. Pe Maung Tin. 1960. *Zambudipa Uhsaung Gyan*. Rangoon.
- Shway Kaingtha. 1959. *Ahnit Taya Pyi Mandalay*. Mandalay.
- Taw Sein Ko. 1960. *Hludaw Hmattan*. Rangoon.
- U Aung Than Tun. 1968 a. *Myamma Minmya Taya Siyinyay*. Rangoon.
- 1968 b. *Khit Laykhit Myamma Taya Upaday*. Rangoon.
- U Kyaw Dun. 1958. *Anthology of Burmese Literature* (in Burmese), Vol. 2. Rangoon.
- U Tin. 1967. *Konbaungzet Maha Yazawindawgyi*, Vol. 1. Rangoon.
- 1970. *Myamma Min Okchokpon Sadan*, Vol. 3. Rangoon.
- Zeyyathinkhaya. 1963. *Shwebon Nidan*. Rangoon.
-
- Crawfurd, John. 1829. *Journal of an Embassy from the Governor-General of India to the Court of Ava in the year 1827*. London.
- Hamilton, Alexander. 1930. *A New Account of the East Indies*. London.
- Jardin, John. 1893. *The Burmese Empire, A Hundred years ago as described by Father Sangermano*. Westminster.
- Scott, J. G. and J. P. Hardiman. 1900. *Gazetteer of Upper Burma and the Shan States*. Rangoon.
- Shway Yoe. 1927. *The Burman, his Life and Notions*. London.
- Voyage du capitaine Hiram Cox dans l'empire des birmans, avec des notes et un essai historique sur cet empire*. Paris.
- Yi Yi. 1962. "Judicial System of King Mindon," *JBRS*, Vol. 45, pt. i.
- Yule, Henry. 1858. *A Narrative of the Mission sent by the Governor-General of India to the Court of Ava in 1855*. London.
- 辻 直四郎 1971. 『インド文明の曙』
- 荻原弘明 1971. 「ビルマにおける串刺刑について」『東南アジア・歴史と文化』第1号.
- 大野 徹 1969. 「ビルマにおける賤民社会の発生とその現状」『東南アジア研究』7巻2号.
- 1971. 「パガン、ピンヤ、インワ時代のビルマ人仏教徒の功德」『東南アジア研究』9巻1号.
- 陳 孺性編 1962. 『模範緬華大辞典』仰光.